

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ หากคนมีคุณภาพย่อมส่งเสริมให้สังคมและประเทศชาติมีความก้าวหน้า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 8) ซึ่งสอดคล้องตามวิสัยทัศน์การพัฒนาการศึกษาที่รัฐบาลได้กำหนดความสำคัญของการศึกษาไว้เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เทียบพร้อมทั้งด้านคุณธรรมและความรู้ ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจในการดำเนินชีวิต รวมทั้งให้เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร และพร้อมที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : 47)

มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งผลิตกำลังคนที่สำคัญแหล่งหนึ่ง ผู้ที่ผ่านการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจะเป็นกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะไปตอบสนองความต้องการและพัฒนาประเทศ ภารกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัย คือ การจัดการเรียนการสอนและการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การวิจัย การสร้างองค์ความรู้และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจของมหาวิทยาลัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ (ประดิษฐ์ มีสุข, 2544) และความสำเร็จในการจัดการศึกษาตามภารกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัยนั้น อาศัยการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของนักศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งประสบการณ์ซึ่งเป็นผลที่ได้มาจากการเรียนรู้ จากการฝึกอบรมและการสอน (เดิมศักดิ์ ททวนิช, 2548)

ปัจจุบันการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ต้องเรียนเพื่อสะสมหน่วยกิตการเรียนไม่น้อยกว่า 168 หน่วยกิต ตามกำหนดระยะเวลาศึกษา 5 ปี หรือจำนวน 10 ภาคการเรียน ปัญหาที่นักศึกษาพบในระหว่างการเรียนมีหลายประการ เช่น การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

ด้านการอยู่อาศัยและด้านการเรียน โดยเฉพาะปัญหาด้านการปรับตัวเมื่อย่างก้าวเข้ามาเรียนใน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ของนักศึกษาที่มาจากต่างถิ่นแล้วมาอยู่หอพักต้องปรับตัวเข้ากับขนบธรรมเนียมประเพณีและสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งสภาพแวดล้อมด้านการเรียนแตกต่างไปจากการเรียนในระดับมัธยมศึกษา ปัญหาด้านการเข้าชั้นเรียนเพราะนักศึกษาต้องไปเข้าชั้นเรียนร่วมกับนักศึกษาคณะอื่น ๆ หรือสาขาวิชาอื่นซึ่งสังกัดคณะเดียวกัน ทำให้พบกับสภาพแห่งการแข่งขันที่มีสูง ปัญหาต่างๆ ที่นักศึกษาต้องพบทำให้เกิดความเครียดและบางครั้งทำให้ผลการเรียนตกต่ำ นักศึกษาบางรายไม่สามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่กำหนดและบางรายต้องพ้นสภาพนักศึกษาหรือต้องออกกลางคันเพราะมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

ในการศึกษาถึงความสำเร็จทางการเรียน คำว่าผลสัมฤทธิ์มักถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นในการศึกษาเสมอ ผลสัมฤทธิ์ถูกนำไปใช้วัดผลสำเร็จด้านการเรียนของนักศึกษา หรืออาจวัดกับผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ทั้งอาจพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในภาพรวม หรือรายวิชาแล้วแต่กรณีและการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาที่ผ่านมานั้นพบว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ อาทิ สภาพแวดล้อมของนักศึกษา หรือปัจจัยภายในสถาบันการศึกษาเอง วิธีการเรียนการสอน เทคนิคการสอน การใช้สื่อ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมักแสดงออกในรูปแบบต่างๆ หากการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีจะแสดงออกในรูปแบบของความสามารถในการเรียน ความสามารถในการร่วมกิจกรรมที่สถาบันศึกษากำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานั้น และเกรดเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average : GPA) สูง เป็นต้น หากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะปรากฏในรูปแบบของความด้อยในความสามารถของนักศึกษาในด้านต่างๆ และมีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำ การแสดงออกของนักศึกษาต่อสายตาคลทั่วๆ ไป คือ ภาพแห่งความล้มเหลวจากระบบการศึกษา ดังจะเห็นได้ในแต่ละปี สถาบันการศึกษาต่างๆ ในระดับอุดมศึกษาจะมีนักศึกษาจำนวนหนึ่งถูกให้พ้นสภาพนักศึกษา เพราะผลการเรียนไม่เป็นไปตามกำหนด จากข้อมูลของฝ่ายทะเบียนการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประจำปีการศึกษา 2547 มีนักศึกษาพ้นสภาพเนื่องมาจากผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ถึงจำนวน 65 คน การที่นักศึกษาถูกพ้นสภาพจากการเป็นนักศึกษาส่งผลเสียให้แก่นักศึกษาและมหาวิทยาลัยโดยตรง กล่าวคือ นักศึกษาเองต้องได้รับผลกระทบด้านจิตใจ อาจพบกับปัญหาที่บุคคลในครอบครัวไม่สามารถยอมรับความจริง ผลสุดท้ายอาจสร้างแรงกดดันให้แก่นักศึกษาที่ถูกพ้นสภาพนักศึกษาและอาจนำไปสู่ปัญหาที่ใหญ่ขึ้น เช่น ปัญหาการคิดยาเสพติด การทำร้ายตนเอง หรือการฆ่าตัวตาย ส่วนผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย ได้แก่ ความสูญเสียทางการศึกษา ซึ่ง พรณี เอื้อตรงจิตต์ (2526) ศึกษาพบว่าความสูญเสียทางการศึกษาแสดงออกใน 3 ทาง คือ การเรียนช้ากว่ากำหนด การย้ายคณะและกรณีออกกลางคันของนักศึกษา ทั้งนี้ได้ให้ข้อสังเกตสำหรับการศึกษาว่า ความสูญเสียดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้นเพราะในการศึกษานั้นจำเป็นต้องมีการจัดองค์ประกอบด้านการวางแผน การลงทุน

การใช้อาคารสถานที่ อุปกรณ์การศึกษาและครู เพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา แม้จะไม่ได้กล่าวโดยตรงว่าการสูญเสียค่าทางการศึกษาแสดงออกในรูปของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่ก็พอสรุปได้ว่าหากมีความสูญเสียค่าเกิดขึ้นย่อมหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่ำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตามในทางจิตวิทยาและการแนะแนว สถาบันการศึกษามีหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงว่าสาเหตุของการไม่ประสบผลสำเร็จทางการเรียนมาจากสาเหตุใดบ้าง ทั้งนี้อาจประกอบด้วยปัญหาด้านการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม การปรับตัวเข้ากับเพื่อน และกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย เป็นต้น (ฐิระ ทองเหลือ, 2542) รวมถึงปัญหาด้านการเรียนการสอน หลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ตลอดจนการให้ความอิสระแก่นักศึกษาในการลงทะเบียนเรียนในแต่ละวิชา อุปกรณ์การศึกษาที่สถานศึกษาจัดไม่เพียงพอ จำนวนตำราและการบริการห้องสมุดไม่เพียงพอ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง กลัวการไม่มีงานทำ ไม่ชอบครู (สุธาทิพย์ จรรยาอารีกุล, 2539) ปัญหาด้านเศรษฐกิจและครอบครัว การใช้จ่ายส่วนตัว (จุฬาลักษณ์ ปรึกษากุล, 2541) ปัญหาด้านการเรียน การปรับตัว ปัญหาส่วนตัวและปัญหาที่เกิดจากระบบการจัดการศึกษา (วุฒิพงษ์ ทองก้อน, 2542) ล้วนแต่มีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักศึกษาจนอาจต้องพ้นสภาพนักศึกษาไปในที่สุด

จากปัจจัยที่กล่าวทั้งหมดนั้น สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านส่วนตัว และปัจจัยด้านครอบครัว

คณะศึกษาศาสตร์เป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบุคลากรทางการศึกษาเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ครู ซึ่งโดยทั่วไป สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูมักจะประสบปัญหาสำคัญ 6 ประการด้วยกัน คือ 1) ปัญหาการรับนักศึกษาและอาจารย์ 2) ปัญหาอันเนื่องมาจากอาจารย์ประจำได้รับการอบรมน้อยเกินไป 3) ปัญหาด้านการเงิน 4) ปัญหาด้านการพัฒนาและการใช้หลักสูตร 5) ปัญหาด้านการบริหารงาน และ 6) ปัญหาด้านตกต่ำขั้นและตกออกของผู้เรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นสูงในระดับมหาวิทยาลัย จึงนับว่าเป็นความสูญเสียค่าทางการศึกษา (สายหยุด และคณะ อ่างใน พรธณี เอื้อตรงจิตต์ 2526, หน้า 3) ในด้านการผลิตบัณฑิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีค่าใช้จ่ายต่อหลักสูตรระหว่างปีการศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งในการลงทุนดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายที่คงที่ แม้ว่าจะมีนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่ต้องถูกพ้นสภาพไป คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ยังคงต้องมียค่าใช้จ่ายในอัตราเดิมตลอดหลักสูตรนั้นๆ จากการรวบรวมข้อมูลของฝ่ายทะเบียน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้แสดงข้อมูลให้เห็นว่า ในปี 2547 นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ต้องพ้นสภาพเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวนทั้งสิ้น

65 คน ในจำนวนดังกล่าวเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 5 คน แม้ว่าจำนวนการฟื้นฟูสภาพของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในปีดังกล่าวจะมีจำนวนน้อย แต่ก็มีนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในปีการศึกษา 2549 ที่ได้รับเกรดเฉพาะภาคเรียนที่ 2 ต่ำกว่า 2.00 จำนวนสูงถึง 69 คน และมีนักศึกษาที่มี GPA ต่ำกว่า 2.00 เมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 อยู่จำนวน 66 คน หลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มนี้ลงทะเบียนเรียน เพื่อแก้เกรดในภาคเรียนฤดูร้อนแล้วยังมีนักศึกษาที่มี GPA ต่ำกว่า 2.00 เมื่อสิ้นสุดภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2549 จำนวน 51 คน ซึ่งนักศึกษบางส่วนมีแนวโน้มต้องฟื้นฟูสภาพการเป็นนักศึกษาในระยะอันใกล้ หากไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านการแนะแนวการเรียน ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาวามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เหล่านั้นให้ดีขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวการศึกษา รวมทั้งสามารถลดความสูญเปล่าทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3. เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตร 5 ปี รหัส 47-49 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่มี GPA ต่ำกว่า 2.00 เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2549 จำนวน 51 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- มุ่งศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคอบคลุมปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่
- 2.1 ปัจจัยด้านสถานศึกษา
 - 2.2 ปัจจัยด้านครอบครัว
 - 2.3 ปัจจัยด้านส่วนตัว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี รหัส 47-49 ที่มี GPA ต่ำกว่า 2.00 เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2549
2. เกรดเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) [GPA] หมายถึง ค่าลำดับผลการเรียนเฉลี่ยของนักศึกษาเป็นรายบุคคลในทุกวิชาที่ลงทะเบียนเรียน
3. ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ หมายถึง GPA ของนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้าเป็นนักศึกษจนถึงสิ้นสุดภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2549 ต่ำกว่า 2.00
4. ปัจจัยด้านสถานศึกษา หมายถึง ความสัมพันธ์ด้านหลักสูตร สภาพการเรียนการสอน การประเมินผลและอาจารย์ผู้สอน
5. ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง บิดา มารดา และบุตร ขนาดของครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความคาดหวังของบิดา มารดา และพื้นความรู้ของบิดา มารดา
6. ปัจจัยด้านส่วนตัว หมายถึง ด้านเศรษฐกิจ อารมณ์ การปรับตัว ทักษะคิด และนิสัยการเรียนของนักศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ ปรับปรุง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา และนโยบายของมหาวิทยาลัย